

Na osnovu članova 19. i 21. Statuta Saveta za štampu i članova 15. i 16. Poslovnika o radu Komisije za žalbe, Komisija za žalbe Saveta za štampu u sastavu: Zlatko Čobović, Olivera Milošević, Tamara Skrozza, Filip Švarn, Jelka Jovanović, Nadežda Budimović, Ana Martinoli, Jelena Petković i Sanja Pavlović, na sednici održanoj 28. 11. 2024. godine, jednoglasno donosi

ODLUKU

Tekstovima „JEZIVO SVEDOČENJE DEČAKA UBICE: Kurir otkriva sve detalje sa suđenja! Maloletni zločinac stao za govornicu i progovorio o roditeljima“ i „Šok izjave Dečak ubica zakopao roditelje“, objavljenim 9. oktobra 2024. godine, list „Kurir“ i portal „Kurir.rs“

1. prekršili su tačku 3 Odeljka I (Istinitost izveštavanja) Kodeksa novinara Srbije o obavezi novinara da naznači izvor informacije koju prenosi, a da ukoliko izvor ne želi da bude otkriven, novinari i urednici moraju da postupaju sa dužnom profesionalnom pažnjom i svojim profesionalnim autoritetom staju iza informacije i odgovaraju za njenu tačnost,

2. prekršili su tačke 3, 4, 5 i 6 Odeljka IV (Odgovornost novinara), po kojima je novinar dužan da poštuje pravilo pretpostavke nevinosti i ne sme nikoga da proglasi krivim do izricanja sudske presude, ne sme da koristi neprimerene, uznemiravajuće, pornografske i sve druge sadržaje koji mogu imati štetan uticaj na decu, dužan je da poštuje i štiti prava i dostojanstvo dece, žrtava zločina, osoba sa hendikepom i drugih ugroženih grupa, kao i da neguje kulturu i etiku javne reči,

3. prekršili su tačke 1, 2 i 4 Odeljka VII (Poštovanje privatnosti) o obavezi novinara da poštuje privatnost, dostojanstvo i integritet ljudi o kojima piše, da izbegava spekulacije i prenošenje nedovoljno proverljivih stavova u izveštavanju o nesrećama i tragedijama u kojima ima stradalih ili su teško pogođeni materijalni i drugi interesi građana, kao i da je obavezan da osigura da dete ne bude ugroženo ili izloženo riziku zbog objavljivanja njegovog imena, fotografije ili snimka sa njegovim likom, kućom, zajednicom u kojoj živi ili prepoznatljivom okolinom,

4. prekršili su i tačku 1 Odeljka VIII (Korišćenje časnih sredstava), po kojoj je novinar dužan da se u prikupljanju informacija, fotografija, dokumenata, zvučnih i video zapisa koristi samo časnim sredstvima.

Nalaže se dnevnom listu „Kurir“ i portalu „Kurir.rs“ da ovu odluku objave u roku od pet dana od dana dostavljanja odluke.

Odluka Komisije biće objavljena na sajtu Saveta za štampu (www.savetzastampu.rs) i dostupna javnosti.

OBRAZLOŽENJE

Članica Komisije za žalbe Saveta za štampu Milena Vasić podnela je žalbu zbog tekstova u kojima se prenosi iskaz maloletnika sa suđenja koje je zatvoreno za javnost. Između ostalog, u tekstu se prenosi da je redakcija nezvanično saznala da je dečak optužio majku i oca za ubistvo koje je počinio. Kako se navodi u žalbi, detaljno je opisano kako je maloletnik izgledao dok je davao iskaz, gde je sedeo, da je pocrveneo u licu, ali i da su neki od oštećenih napustili sudnicu. Po mišljenju žaliteljke, „onog trenutka kada je u postupku doneto rešenje suda da se javnost isključi iz postupka, sud je odlučio i da li javnost ima prvo da zna detalje postupka odlučujući da se zatvaranjem suđenja za javnost štiti preči interes maloletnika, pe je objavljivanjem detalja iskaza maloletnog lica medij je grubo prekršio Kodeks novinara i postupio suprotno interesima učesnika u postupku. Tekstovima je, kako je istakla preksena tačka 3 poglavlja Istinitost izveštavanja, ali I više tačaka iz poglavlja Odgovornost novinara i Poštovanje privatnosti, kao i tačka koja novinare obavezuje na upotrebu časnih sredstava. Navela je, između ostalog, da je objavljeni sadržaj izuzetno uzemirujuć, kako za same učesnike postupka, tako i za širu javnost, naročito maloletnu publiku, budući da se radi o detaljima iskaza maloletnog deteta koje je ubilo svoje vršnjake, kao i da tekst navodi čitaoca na zaključak da su za masovno ubistvo krivi roditelji dečaka, jer prenosi navodne reči dečaka sa suđenja iz nezvaničnog izvora. Sadržaj izjave maloletnika na sudu nemoguće je proveriti, a sam tekst govori da se radi o nezvaničnom izvoru, pa se ne može odrediti da li je preneti iskaz uopšte istinit.

U odgovoru na žalbu advokati redakcije naveli su da je žalba je neosnovana u celosti, te da je medij izveštavao u skladu sa zakonom i kodeksom. Reč je o temi o najvišeg mogućeg interesa za javnost i u skladu sa Kodeksom (tačka 3 poglavlja I) su naveli da je reč o tvrdnjama izvora koji su konsultovani. Iznete su informacije koje su istinite i opšte poznate, na šta se ukazuje na početku teksta da je dečak „ostao pri svemu što je rekao“ pre više od godinu dana. Netačno je da se čitaoci navode na zaključak da su za masovno ubistvo krivi roditelji dečaka, jer toga u tekstu nema, a ukoliko u javnosti postoji takvo mišljenje o roditeljima to nije zbog tekstova u „Kuriru“ ili bilo kom drugom mediju. U odgovoru se ističe i da je pravo javnosti da bude informisana u ovom slučaju prioritarno u odnosu na razloge poverljivosti informacija, jer je teško zamisliti slučaj za koji postoji više argumenata da bude okarakterisan kao takav. Novinari su, po mišljenju advokata, postupili odgovorno i u skladu sa Kodeksom, sa ciljem da se se razumeju uzroci i posledice tragedije sa krajnjim ciljem prevencije ovakvih događaja. Takođe, javnost nije isključena da bi porodice oštećenih bile pošteđene medijske senzacije, kako se navodi u žalbi, jer su one ne samo prisustvovala suđenju, nego i davale izjave i intervjuje za medije, pa i pisale autorske tekstove. Advokati su naglasili i da tekst ne može imati štetne posledice na decu, a identitet žrtava i počinioaca je zaštićen.

Članovi Komisije za žalbe su ocenili da postoji veliki interes da javnost dobije odgovor na pitanje kako je došlo do masovnog ubistva u Osnovnoj školi “Vladislav Ribnikar” u maju prošle godine. Nije, međutim, po mišljenju Komisije, u javnom inetresu da se o užasnoj tragediji i jednom od najtraumatičnijeg događaja sa kojim se naše društvo suočilo u skorijoj istoriji, izveštava na senzacionalistički način, sa klikbejt naslovima, prenošenjem uznemirujućih detalja iskaza i bez saosećanja sa porodicama nastradalih.

Javni interes ima prevagu u odnosu na sva druga pravila, ali je u ovom slučaju problem to što, po mišljenju članova Komisije, nije postojao javni interes da se sa zatvorenog suđenja, neselektivno prenose svi detalji, do kojih su novinari nekako došli, a koji nisu provereni, a moguće ni tačni. To što je maloletnik, kako se isitče u odgovoru na žalbu, uglavnom ponovio ono što je rekao u toku istrage, te je reč o već poznatim detaljima (koje je, kako se navodi, “Kurir” ranije ekskluzivno objavio), ne znači da ih treba ponovo objaviti, budući da, po oceni Komisije, nije trebalo da dospeju u javnost ni tokom istrage. Komisija veruje da ne postoji javni interes za objavljivanjem detalja o tome kako je dečak učio da puca, kako je došao do oružja za ubistvo i kako je planirao zločin.

Smernica u tački 3 poglavlja I propisuje da je objavljivanje informacija koje su označene kao poverljive dopušteno je isključivo ukoliko se utvrdi da je pravo javnosti da bude informisana prioriteto u odnosu na razloge poverljivosti informacije. Komisija veruje da ovoga puta to nije bio slučaj, posebno što su te informacije iskorišćene za senzacionalističke naslove i naslovnu stranu, bez profesionalne pažnje i obzira prema porodicama žrtava, ali i učesnicima u postupku zbog kojih je suđenje i zatvoreno.

Maloletniku koji je svedočio protiv svojih roditelja pružena je prilika da ih u gotovo svim medijima direktno optuži za ubistvo koje je počinio, čime je prekršeno i njihovo pravo na pretpostavku nevinosti. Već u naslovnom bloku se prenosi da je dečak rekao da “otac nije imao te pištolje, sigurno ne bih učinio to što sam učinio”, kao i da je “majka kriva, stalno je vikala na mene da budem najbolji”.

Takođe, objavljeni sadržaj je uzemirujuć i neprimeren za objavljivanje na naslovnoj stani, koja je dostupna i maloletnicima, budući da je reč o detaljima iskaza deteta koje je ubilo svoje vršnjake.

Povređena je i privatnost maloletnika koji je počinio ubistvo, objavljena je i njegova fotografija (delimično zamagljena), kao i detalji o njegovom ponašanju na suđenju, zdravstvenom i prihičkom stanju, kao i potpuno nepotrebni detalji o njegovom školovanju nakon masovnog ubistva.

Komisija je zbog svega toga, zaključila da prilikom ovakvog izveštavanja, medij nije poštovao pravila koja Kodeks propisuje kada je reč o odgovornosti novinara i poštovanju prava na privatnost, kao i prilikom prenošenja detalja sa zatvorenog suđenja nisu korišćena časna sredstva.

Komisija smatra i da je u ovakvim situacijama neophodna bolja saradnja predstavnika pravosuđa i novinara, na primer angažovanje portparola sudova koji bi dali neophodne

informacije ili organizovanje brifinga za novinare, kako bi se izbeglo objavljivanje neproverenih i moguće netačnih informacija i senzacionalizam.

Beograd, 28. 11. 2024.

Predsedavajući

Zlatko Čobović